

Gondolatok egy térmegújítás előkészületi-vizsgálati szakaszához (a győri Széchenyi tér kapcsán)

Dr. Somfai Attila
www.somfai.sze.hu

A térmegújítás koncepcionális tervezésekor véleményem szerint fontos a nagyon gondos előkészület (számos társszakma, rendezvényszervezők és a térhasználó lakosság megkérdezése), az időben és térben is tágabb összefüggéseket feltáró alapos elővizsgálatok.

1. TÖRTÉNELMI ELŐZMÉNYKUTATÁS ÉS TÉRANALÍZISEK, TÉRINTERJÚK

- a tér és környezetének történelmét összefoglalni a régészeti eredmények tükrében
- téranalízis vízszintes és függőleges értelemben, mozgásdinamikus szemlélettel
 - vízszintes térfeltárulkozás* vizsgálatok több irányból, különböző términőségek-térézetek vizsgálata. Hajnóczky J. Gyula professor térváltozatosság-elméletei is segíthetnek (nyitott harsányság, védett intimitás, pozitív saroktér, negatív saroktér, alakulótér és bugyorterek, különböző térfalak, szobrok, objektumok téri kisugárzásai, térkövetelései)
 - függőleges téranalízis* (régészeti szintek mint „történelmi időrétegek” fóliászerű összehasonlítása) római úttengely és épületmaradványok, kora-középkori keskeny utcák alkotta kusza előzményfalú, utólagos középkori merev utcanyitások. Jelen épülettömegek és különböző magasságú térfalak szerepe, rálátás a jelenre (templomtorony-kilátó lehetősége).
- geomorfológia: a tér nem vízszintes, hanem lejt észak és északkelet felé, ezért is indokolt a mikrodomborzat elemzése, figyelembe vétele (pl. Győr-történet és Győr belváros geomorfológiájának kapcsolata: <http://www.dsy.hu/gyorvmm/somfai>)
- szociológiai vonatkozású elemzések:
 - térhasználó *városlakók* megkérdezése különböző napszakokban, különböző téri rendezvények, vásárok stb. esetén
 - térhasználó *idegenek* megkérdezése (mi tetszik a téren, jól tájékozódik-e rajta, mik hiányoznak számára a térről, mit változtatna-fejlesztene)
 - térre néző *intézmények-üzletek* és a tér *környezetében lakók* megkérdezése

2. TÁGABB KÖRNYEZET-KAPCSOLAT, MEGKÖZELÍTÉS-ELEMZÉS

a tágabb környezet és a tér együtt vizsgálandó. Hétköznap és zsúfolt rendezvénynapokon is:

- *gyalogos* és kerékpáros átmozgások vizsgálata (kapcsolat a Dunaparttal és Széchenyi egyetemmel)
- *kerékpáros* mozgások vizsgálata, konfliktuselemzés (gyalogostömeg esetén ill. piacnapokon jelentkező 'egerút-effektus' a térről kiinduló kis közökön)
- *hol parkolnak, akik a térre jönnek* (idővel mélygarázs szükséges a Dunakapu-tér alatt)
- a kevésszámú személyautós, szolgálati *autós* ill. *árufeltöltő* mozgások vizsgálata a tágabb környezetben

3. TÉRALAKÍTÁSI MINŐSÉGEK KONCEPCIONÁLÁSA, A KÖRNYEZETI ÖSSZEFÜGGÉSEKRE FIGYELVE

téralakítás

- tudatos gazdálkodás a términőségekkel (*nyitott* „ütközőtér” és *védett* térhajlatok, pozitív-negatív térsarkok, beszélgetős-ücsörgős oldaltér-bugyrok, *térsűrűsödést* jelentő szobrok-objektumok-zöldakadályok, *térlendületet* eredményező 'terelőelemek', burkolati 'megvezetések', oszlopjellegű vagy térfal-elemek ritmusa melletti 'irányultságok')
- a *nagyobb alakulótér* középtájon (a győri közösség egyetlen nagy négyzetes, történelmi hangulatú védett 'alakulótere')
- néhány *intimebb zónatér-térbugyor* szélén (kisnövésű zöldekkel, padok, ívóutak, kisebb társművészet). Megjegyezzük, hogy a győri belvárosban nagyon kevés pad van!
- *térfalak 'kiszugároztatása'* a térfalaktól beljebb, azaz átmeneti terek (előterek) alkotása úgy, hogy a fontosabb intézmények, pl. *bencés templom, múzeumok előtti 'sajátteret'* egyedibbé és jelzesszerűen izoláltabbá tesszük (folytatható pl. a Király utcából a Városi Művészeti Múzeumba vezető, burkolatba épített díszplasztikák generálta 'szellemi előtérképzés')
- a Lloyd-tól északra és délre fekvő kis *bugyorterek*, mint a négyzetes alaptér mellett változatoságot, términőség-többletet nyújtó elemek kitüntetett elemzése (kapcsolat és elkülönülés a nagy alaptérrel, szerepkör-megosztás és téralakítás mikéntjének kérdései)
- a Lloyd (és elődépületeinek), mint utólagosan odatelepült épületnek jobb bekapcsolása a tér életébe (*a Lloyd földszinti megnyitása* intézmény vagy vendéglátás céljára)
- a *bencés kollégium* patinás, de passzívabb zónájának intimebbé tétele (esetleg zöldsávval), ebben pl. bencés szobrok vagy fali plasztikák sora teremthet egyedi miliőt)
- kiemelt figyelem a meglévő szobrok (Maria Immaculata szobor ill. az oldalterekben a Rómer Flóris mellszobor és a Cuczor G. szobor) környezetére ill. újabb szobrok kérdésére

a tér és környezete mozgás-összefüggéseinek vizsgálata a teret érintő fontos mozgásjelenségek gondolati átvonultatásával (meglévő és jövőbeni események):

- Széchenyi Egyetem - Széchenyi tér - színház mozgás
- Dunapart - Széchenyi tér mozgás (a kisközökön való átközlekedés is)
- Átlós mozgás és Lloyd felé mozgás
- 'szabálytalan', spontán, téreseményfüggő mozgások
- mozgás rendezvényekkor be a térre, a téren belül és a térről kifelé (kézművesvásár esete, alkalmi színpad esete, táncverseny esete, kerékpárosverseny esete, maratonok esete, ünnepek-naggyűlések esete stb.)

a geomorfológia (mikrodombozat) tudatos alkalmazása

- finom középre lejtéssel 'bölcsőtér'-jelleg is kialakulhatna (előképek: az olaszországi Siena főtere és a győri Baross utca is speciális homorú terek, ahol a közösség, az emberi sokaság jelenléte fokozottan érzékelhető, ilyen térforma tudatosan is kialakítható)
- A térfalban hangsúlyos bencés templom előtt finom mélyülettel (ha zavaró, akkor finom burkolatváltással) egyedi términőség, 'templom előtér' jelzése

4. A TÖRTÉNELMI RÉTEGEK, MINT GYŐRI KURIÓZUMOK TERVBE SZÖVÉSE

- *történelmi időrétegek* részben valós, de nagyobbrészt jelzesszerű megjelenítése (*római út- és épületmaradványok, a kora-középkori girbe-gurba utcákból kirajzolódó előzményfal, majd a középkori utólagos merev utcanyitások*)
- török börtön
- a beboltozott egykori kút
- üvaglap alatt és/vagy lépcsővel megközelíthető romok

5. SIKERES ELŐKÉPEK ELEMZÉSE (MITŐL JÓ EGY VÁROSI TÉR?)
- építészhallgatóknak tanulmányfeladat: külföldi terek elemzése, javaslatok a termegújításra
 - Olasz történeti terek: <http://www.mediasoft.it/piazze>
 - Francia városi terek: <http://www.urbanplaces.org/uk.htm>
6. ELTALÁLT KOMPOZÍCIÓ ÉS DESIGN, IGÉNYES „BERENDEZÉSI” ÉS LÁTVÁNYELEMÉK ALKALMAZÁSA
- egyetemi hallgatók hasonló nevű óráin példafeladatok lehetnének
 - burkolati megjelenés és mintakompozíciók, burkolatfelszíni minőségek
 - világítás (tér-, egyedi-, direkt-, szórt-, padló-, oldal-, felső-, homlokzat világítás)
 - egyediség, Széchenyitér-design, Győr-design (ami csak itt van)
 - zöldek (kis növésű növények előnyben, évszakonkénti elemzés, kis fűfoltok is)
 - víz (színes-zenés szökőkút, ivókút, falikút)
 - dekoratív vízfelület (társzművészetekkel)
7. FEJLETT ELIGAZÍTÓ-INFORMÁCIÓK ÉS RENDEZVÉNY-INFRASTRUKTURA
- Az 'idegen' látogatók helyzetét átérezve, *világnyelvekkel* (és szlovákul is) eligazító táblák
 - *a hétköznapiak mellett a sokféle rendezvényeknap* és versenynap lefolytatását-kiszolgálását és környezeti mozgásösszefüggéseit végiggondolni
 - Gondos belváros *térképek*
 - *Iránnyil-feliratok* (fotókkal, méter és perc megadással)
 - *Többnyelvű várostörténet-táblák*
 - A sokat emlegetett leendő *városmakett* a tér egyik épületének földszintjén legyen
 - Winkler Gábor-féle *belváros-történeti séta indítópont* ('történeti korok felfűzése' kitáblázással)
 - *elektronikus városeligazító pontok*, térinformatikai minőségű szolgáltatással
 - lehet idegenforgalmi üzlet (vagy téri üvegpavilon) is, ahol nem gép hanem Ember igazít el
 - alkalmi kiállítóparavánok, pavilonok és alkalmi színpad felszerelésének-lebontásának végiggondolása
 - illemhely létesítése (nem csak nagyrendezvényeknél fontos, hanem hétköznapiakon is)
 - variálható térvilágosítás, térhangosítás és kommunikáció (nyitható fedeles villany- víz és kommunikációs csatlakozók bukolatban). Rádiós internetkapcsolatok (mint ahogy a Baross úton már vannak is) laptopok és a rendezvények kiszolgálására.
 - alkalmi házméretű vetítövásznon felszerelésének lehetősége a Lloydra
 - belvárosi kilátó- és távcsőhely: a bencés templom tornyába miséktől zavartalan feljutással, az egyház segítségét kérve. Győr belvárosa, terei-házai-tetői csodálatosak felülről, lásd http://www.civertan.hu/legifoto/legifoto.php?page_level=215&pageNum_images=2

* * *

Az olvasóban felmerülhet, hogy miért lenne fontos vázolt a történelmi és térbeli analízis, a többrétű gondosság és miért épp ezektől remélhető jobb eredmény? Gondolatébresztő válaszként álljanak itt Babits Mihály sorai:

*„Örököse vagy őseid kincsének,
és rajtad a sor megőrizni őket.
A jelent csak a múltból lehet
megérteni: a jövőt csak a múlt
alapjára lehet felépíteni.”*